

РЕШЕНИЕ

№ 838

гр. София , 14.07.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 4-ТИ ГРАЖДАНСКИ в публично заседание на седемнадесети май, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател:	Нели Куцкова
Членове:	Яна Вълдобрева Мария Яначкова

при участието на секретаря Таня Ж. Петрова Вълчева
като разгледа докладваното от Нели Куцкова Въззивно гражданско дело № 20211000500318 по описа за 2021 година

Производството е по чл.294 от ГПК.

С решение от 29.01.2021 г., постановено по касационно дело № 94/2020 г., Върховният касационен съд, Търговска колегия, II отделение е отменил решението на Софийския апелативен съд, постановено на 05.08.2019 г. по въззивно гр. дело № 5746/2018 г., с което е било потвърдено първоинстанционното решение на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 9-ти състав постановено на 08.05.2018 г. по гр. дело № 12 641/2016 г.

Делото е върнато от касационната инстанция за повторното му разглеждане от въззивния съд с указания, да се произнесе по доказателствените искания на ищците за разпит на свидетел, който да установи достоверната дата на връчване на пощенска пратка.

При повторното разглеждане на делото от настоящата инстанция ищците и ответното застрахователно дружество поддържат становищата си.

Процесуалният представител на жалбоподателите ищци О. А. Б., С. О. Б. и А. О. Б. препраща към доводите, изложени във въззивната жалба, по която е било образувано гр. дело № 5746/2018 г. по описа на САС. В нея са изложени съображения, че

необосновано градският съд е приел, че пратката, съдържаща съгласие-сертификат, е била получена и подписана от застрахованата А. Б. на 01.07.2015 г., без да изследва твърденията на ищците, че това съгласие-сертификат е било доставено на Б. и подписано от нея на 18-19 юни. Основните оплаквания в жалбата са за допуснати от градския съд съществени процесуални нарушения – отказ да бъде разпитан свидетел, който да докаже фактическите твърдения на ищците.

Ответникът „ФИ ХЕЛТ ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД чрез своя процесуален представител оспорва жалбата. В представената писмена защита излага съображения, че от доказателствата по делото се установява, че съгласието-сертификат е било подписано от наследодателката на ищците на 01.07.2015 г., когато на същата е било известно, че страда от онкологично заболяване. Посочва, че дори хипотетично да бъде прието, че сертификатът е подписан на 18.06.2015 г., исковете пак биха били неоснователни, тъй като е налице изключен риск по процесната застраховка, а именно – застрахованото лице е премълчало съществено за риска обстоятелство, което е оказало въздействие за настъпване на застрахователното събитие и това е основание за отказ за заплащане на застрахователно обезщетение на осн. чл.189 от КЗ /отм./. В писмената защита се излагат също и доводи, че показанията на разпитания пред настоящата инстанция свидетел не следва да бъдат кредитирани.

Иска се потвърждаване на първоинстанционното решение и присъждане на разноски.

Задължителният другар на ищците – „ПЪРВА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА“ АД, редовно призована при повторното въззивно производство, не изпраща представител и не изразява становище по основателността на жалбата на ищците.

Софийският апелативен съд, след като обсъди събраните по делото доказателства, като взе предвид доводите и възраженията на страните и указанията в отменителното решение на ВКС, намира следното:

Видно от представеното удостоверение за наследници на А. Б., починала на 29.12.2015 г., ищецът О.Б. е неин съпруг, а А.Б. и С.Б. – дъщери.

Ищците са предявили срещу ответника „Фи Хелт застраховане“ АД искове с правно основание чл.134 от ЗЗД във връзка с чл.238 от КЗ /отм./. Като съищец е конституирана „Първа инвестиционна банка“ АД. С исковата молба се претендира, застрахователното дружество „Фи Хелт застраховане“ АД да бъде осъдено да заплати в полза на банката, която е кредитор на наследодателката на ищците, сумата 23 381,95 лева, представляваща дължима застрахователна сума по групова застраховка „Живот“

на кредитополучатели.

Към исковата молба са приложени:

Договор за ипотечен кредит „Домът“, сключен на 31.05.2012 г. между кредитора „МКБ Юнионбанк“ АД и кредитополучател А. С. Б. за сумата 66 000 евро и срок за погасяване на кредита до 30.06.2029 г. В този договор – т.9.3.7. е предвидено, че кредитополучателят се задължава да сключи за своя сметка и в полза на банката кредитор договор за застраховка „Живот“. А в т. 9.3.7.1 са посочени условията, при които следва да бъде сключена и поддържана застраховката в полза на банката, между които е „Застраховката следва да покрива размера на дълга по кредита, като срокът на валидността ѝ следва да е не по-малък от крайния срок на кредита“ – б. „б“ от т. 9.3.7.1. А в б „в“ е записано задължението на кредитополучателя, застрахователните премии да се заплащат редовно и в пълен размер на падежа.

По делото не се спори, че това задължение – да се застрахова в полза на банката за своя сметка и да заплаща редовно застрахователните премии, е било изпълнено от кредитополучателя;

Три анекса към договора за кредит. Видно от Анекс № 3, който е подписан на 15.10.2014 г., по него кредитор вече е правопреемникът на „МКБ Юнионбанк“ АД – „Първа инвестиционна банка“ АД. В анекса е посочено, че се променя само крайният срок за погасяване на кредита – до 15.03.2021 г., а останалите клаузи по договора остават непроменени;

Анекс без номер, с посочена в него дата на подписване 18.06.2015 г., съгласно който кредитополучателят се е съгласил да прекрати сключената застраховка „Живот“ при ЗАД „Булстрад Живот Виена иншурънс груп“ и да сключи застраховка при същите покрити застрахователни рискове при друг застраховател, за сметка и в полза на банката.

Към анекса е приложена „Допълнителна информация за сключената застраховка в полза на кредитор, съгласно чл.199, ал.4 от КЗ“, изходяща от застрахователя „Фи Хелт застраховане“ АД. В екземпляра, представен от ищците, липсва подпис на застрахованата А. Б.. Екземплярът, представен от ответника, е подписан от Б.;

Съгласие-сертификат с посочена в него дата на подписване 18.06.2015 г. /л.123 от първоинстанционното дело/, с поставен вх.№ 781/02.02.2016 г.

В него е записано, че застраховката е на основание сключен договор за групова застраховка между „Юнионбанк“ ЕАД /прекратено юридическо лице с правопреемник „Първа инвестиционна банка“ АД/ и „Фи Хелт застраховане“ АД.

Срокът на договора е 1 година – с възможност за автоматичното му подновяване.

В т.6.1. е посочена застрахователната сума при смърт – в размер на остатъка по кредита, включващ редовна и просрочена главница към датата на настъпване на застрахователното събитие. Аналогична клауза се съдържа и в т. 18.2.1. от Застрахователни условия на „Фи Хелт застраховане“ АД.

В т.7 от този документ се съдържа декларация, съгласно която застрахованите лица следва да декларират, че *„не съм частично или пълно трайно неработоспособен вследствие на злополука или заболяване, както и не съм боледувал, не съм бил лекуван, хоспитализиран, нямам оплаквания вследствие на злополука или заболяване през последните 5 години за:....злокачествени тумори“*. Документът е подписан от А. Б. и представител на „ПИБ“ АД. В документа не е декларирано, Б. да е страдала от което и да било от заболяванията, конкретно посочени в сертификата, включително и от онкологично такова;

Уведомително писмо с вх. № 168-2/12.01.2016 г., с което О.Б. е уведомил „ПИБ“ АД, че съпругата му е починала, поради което е поканил банката да предяви пред „Фи Хелт застраховане“ АД застраховка „Живот“, сключена в полза на „ПИБ“ АД;

Писмо от „Фи Хелт застраховане“ АД с изх. № 1554/26.04.2016 г., адресирано до „ПИБ“ АД. С него застрахователят уведомява банката, че застрахователната претенция е непокрита по условията на договора за групова застраховка на кредитополучатели. В писмото е посочено, че съгласието-сертификат за застраховане от 18.06.2015 г. е подписано Б. на 01.07.2015 г., но още през месец юни същата е била диагностицирана със заболяване „метастаза от дуктален карцином“ и смъртта ѝ е в пряка причинна връзка с това заболяване. Застрахователят се е позовал на изключен риск съгласно Общите условия по договора за групова застраховка, а именно – „когато смъртта е настъпила от предварително съществуващо заболяване, страдание или физическо състояние.“ По делото няма други данни, от страна на кредитора по договора за кредит да са предприети действия за получаване на застрахователното обезщетение.

От ответника „Фи Хелт застраховане“ АД е представено **удостоверение, издадено от „Стар пост“ ООД** – доставчик на куриерски и пощенски услуги. В него е написано, че пратка с придружаваща товарителница № 9003305191 е получена от „Фи Хелт застраховане“ АД на 18.06.2015 г. и е била предназначена за доставка на А. Б. на адрес гр. София, кв. „Военна рампа“, ул. „Проф. Иван Георгов“ 1, фирма „Матео 69“. Пратката е предадена на 19.06.2015 г. за доставка на куриер. Тъй като при посещение

на адреса на 19.06.2015 г. получателят не е бил намерен, куриерът е оставил известие на адреса, което е залепил на видно място, както и телефон за връзка. Направено е второ посещение на 01.07.2015 г. и пратката е доставена на получателя. В приложените към удостоверение документи е отразено, че куриерската услуга е отчетена на клиент на 02.07.2015 г.

Удостоверението е издадено на 08.12.2016 г. /след получаване от ответника на препис от исковата молба/.

От представената по делото медицинска документация, както и от заключението на вещото лице д-р М. Т. – специалист по вътрешни болести и медицинска онкология се установява следното:

А. Б. е била приета на 09.06.2015 г. в УМБАЛ „Св. Иван Рилски“, а е била изписана на 29.06.2015 г.

В епикризите е записано, че пациентката постъпва за първи път на лечение по повод болки в кръста от около 2 седмици, трудност при преглъщане и други оплаквания. При снемане на анамнезата е заявила, че от около 2 г. и 6 месеца има бучка на лявата гърда, за което не е провеждала лечение.

На 09.06.2015 г. А. Б. е подписала декларация за информирано съгласие за оперативно лечение поради неоплазмено заболяване. В текста на декларация /формуляр/ е посочено, че освен преимуществено по оперативен път, заболяването може да се лекува и чрез други терапии. В подписания от ищцата формуляр като други възможности за лечение са маркирани „чрез лъчетерапия“ и „химиотерапия“.

В епикризата, издадена след престоя на А. Б. през периода 09.06.-29.06.2015 г. е отразено, че след извършените в болницата изследвания е установено наличие на множествени, десетки метастатични лезии в лумбалния, торакалния и сакралния отдели на гръбначния стълб, както и наличие на дурални метастази. Отбелязано е, че болната се намира в IV-ти онкологичен стадий. Извършена е операция на прешлени с поставяне на костен цимент.

В последваща епикриза от 21.07.-22.07.2015 г., когато е проведена химиотерапия, е записана окончателна диагноза „злокачествено новообразувание на млечна жлеза“. В окончателната диагноза са посочени метастази в областта на твърдата мозъчна обвивка на гръбначния мозък.

Според д-р Т., предвид изключително напредналия /4-ти стадий/, в който е

диагностицирано заболяването, би могло да се предполага, че опипаната от пациентката бучка на гърдата е била със злокачествен произход, но за сигурно заключение е била необходима хистологична верификация. Диагнозата за наличие на злокачествено заболяване е поставена едва след първата хоспитализация в УМБАЛ „Св. Иван Рилски“, където Б. е постъпила на 09.06.2015 г. Окончателната диагноза според медицинската документация е била поставена при изписването на пациентката на 29.06.2015 г. – след излизане на хистологичния резултат и приключване на цялостния диагностичен процес.

В заключението си вещото лице е посочило, че по принцип пациентите се информират за тяхното състояние когато приключи целият диагностичен процес и предстои необходимото лечение за злокачествено заболяване. Подходът е индивидуален, съобразен както с физическото, така и с психическото състояние на пациента, желанието на близките и други фактори. Преценката, как да се поднесе информацията, зависи изцяло от лекуващия лекар.

В съдебно заседание на 01.03.2018 г. д-р Т. е обяснила, че окончателната диагноза е поставена на 29.06.2015 г. – след излизане на крайния хистологичен резултат. При предходните дати може да се говори за вероятни диагнози. На датата 09.06.2015 г. е установено, че пациентката има някъде в организма злокачествено заболяване, а на 29.06.2015 г. е установено къде е първоизточникът – на базата на хистологичния резултат.

От приетата от СГС съдебно-счетоводна експертиза, изготвена от вещото лице В. П., се установява, че към 29.12.2015 г. дължимата главница по договора за ипотечен кредит възлиза на 36 месечни вноски, равни на 11 910 евро /23 293,94 лева /.

При повторното разглеждане на делото пред настоящата инстанция е допуснат до разпит свидетелят Б. Н. – на мястото на първоначално посочения свидетел Х. А., за когото са представени доказателства, че е починал през месец април 2018 г.

Пред съда свидетелят Н. заявява, че познава семейство Б.и, тъй като работи като механик в тяхната фирма, а О.Б. му е шеф. С портиера Х. А. си помагали. Знае, че във фирмата била донесена медицинска документация – лично присъствал, когато от куриер бил донесен голям пощенски плик, който бил адресиран до А. Б.. Нейният съпруг – О.Б., взел този плик и го занесъл на съпругата си, която била в болница и трябвало да подпише документи. На другия ден Б. върнал документите в плик и казал на Х. А., че ще дойде куриер да ги вземе. Пликът дълго време стоял в будката на

пазача, куриер ги взел след около 2 седмици.

По едно време Б. питал, дали е взет пликът, дори в присъствие на свидетеля звънял на някого заради този плик. Свидетелят не помни дати, но си спомня, че това се е случило през лятото на 2015 г., пликът бил донесен в работен ден.

С оглед на горните доказателства, въззивният съд намира следното:

В настоящия случай е налице хипотезата на чл.199а от КЗ /отм./ - договор за застраховка в полза на трето лице и конкретно застраховка, сключена в полза на кредитор – в случая по договор за ипотечен кредит. Съгласно този вид договори, при настъпване на застрахователното събитие застрахователят отговаря пред кредитора до размера на непогасената част от задължението, за обезпечение на което е сключен застрахователният договор, заедно с лихвите и разноските към датата на настъпване на застрахователното събитие.

Когато се сключва договор за лична застраховка, отнасяща се до живота, здравето и трудоспособността на застрахования, обстоятелства имащи съществено значение са тези, които позволяват на застрахователя да извърши преценка относно здравния статус на застрахования към момента на сключване на договора.

Съгласно чл.189, ал.1 от КЗ/отм./, „Ако застрахованият съзнателно е обявил неточно или е премълчал обстоятелство, при наличието на което застрахователят не би сключил договора, ако е знаел за това обстоятелство, застрахователят може да прекрати договора. Той може да упражни това право в едномесечен срок от узнаване на обстоятелството.“

Видно от „Общи условия по договор за групов застраховка на кредитополучатели със застраховки за сметка на банката“ на „Фи Хелт застраховане“ АД – раздел „Дефиниции“ „Предварително съществуващо заболяване, страдание или физическо състояние“ означава заболяване, страдание или физическо състояние, за което Застрахованото лице е получило медицинско диагностициране или лечение преди началото на индивидуалното застрахователно покритие.“

В настоящия случай ищите, в качеството им на наследници на застрахованото лице, са активно легитимирани да претендират, застрахователното обезщетение, дължимо при случай на смърт, да бъде изплатено в полза на банката кредитор по силата на застрахователния договор.

Застрахованият, съответно неговите наследници имат качеството на кредитори

на застрахователя. Отказът на длъжника застраховател да изплати застрахователно обезщетение на кредитора на своя кредитор – „ПИБ“ АД заплашват имуществената сфера на застрахования /съответно на наследниците му/. Поради това ищците са активно легитимирани да предявят косвения иск по чл.134 от ЗЗД.

Настоящият въззивен състав намира, че този иск е и основателен.

По делото не се спори, че от датата на сключване на договора за кредит до датата на смъртта си А. Б. е била изправен длъжник по договора за застраховка в полза на банката – независимо от промяната на застрахователите. Следва да се посочи, че договорите за застраховка на кредитополучател в полза на банка кредитор не се сключват по избор на кредитополучателя, а по преценка на третото ползващо се лице – банката.

От показанията на свидетеля Б. Н. /които съдът преценява включително и с оглед разпоредбата на чл.172 от ГПК/, се установява, че пликът с документите, изпратени от застрахователното дружество, са доставени на адреса на дружеството, собственици на което са били А. и О.Б.и. Датата на издаване на документите, съдържащи се в пратката, е 18.06.2015 г. и адресът за доставка е бил адресът на фирмата „Матео 69“.

Както е посочено и в отменителното решение на ВКС, удостоверението и приложенията към него, издадени от „Стар пост“ ООД и на които се позовава ответникът, че пратката е доставена на получателя едва на 01.07.2015 г. и е отчетена на изпращача на 02.07.2015 г., не могат да се характеризират като официални свидетелстващи документи.

Не би могло да се приеме за достоверно, че от 19.06. до 01.07.2015 г. на адреса на работещо търговско дружество, където има и портиер, е било невъзможно да бъде открит получателят, така че се е наложило куриерът да залепва известия за посещението си. Поради това съдът кредитира показанията на свидетеля Н., че О.Б. е взел от портиера плика с документите, занесъл ги е на съпругата си в болницата, където А. Б. е постъпила на 09.06.2015 г. и незабавно ги е върнал подписани. А от куриерската фирма са били взети обратно на 01.07.2015 г.

С оглед на заключението на вещото лице д-р Т., че окончателната диагноза е поставена на 29.06.2015 г. – след излизане на крайния хистологичен резултат, не би могло да се приеме, че преди тази дата А. Б. съзнателно е обявила неточно или е укрила обстоятелство, при което застрахователят не би сключил договора. С оглед на обсъдените по-горе обстоятелства, съдът приема че, съгласието-сертификат е

подписано от А. Б. преди 29. 06.2015 г. – т.е., когато на същата още не е била известна диагнозата. До тази дата не е била налице хипотезата на чл. 189, ал.1 от КЗ /отм./ и необосновано застрахователят е отказал да заплати договорената застрахователна сума.

Предвид изложеното по-горе, въззивният съд намира, че първоинстанционното решение следва да бъде отменено в частта, с която искът е отхвърлен за сумата 23 293,94 лева, какъвто според заключението на счетоводната експертиза е размерът на дълга на А. Б. към датата на нейната смърт. В останалата му част до претендирания с исковата молба размер от 23 381,95 лева искът е неоснователен и в тази му част решението следва да бъде потвърдено. Решението на СГС следва да бъде отменено и в частта, с която в полза на ответното застрахователно дружество са присъдени 1 976 лева разноски за първата съдебна инстанция.

С оглед изхода на настоящото въззивно производство, в полза на ишците следва да бъдат присъдени разноските за производството пред СГС, за първото разглеждане на делото пред САС и за настоящото производство. За производството пред СГС ишците са заплатили 935,28 лева държавна такса, 300 лева възнаграждение за вещото лице, изготвило съдебно-счетоводна експертиза и 6 800 лева адвокатско възнаграждение. Представителят на „Фи Хелт застраховане“ АД е направил възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение. Съдът обаче взе предвид, че при първоначалното разглеждане на делото от САС процесуалният представител на ишците е заявил, че това възнаграждение е заплатено за двете съдебни инстанции.

С оглед цената на иска – 23 381,95 лева, минималното адвокатско възнаграждение за една съдебна инстанция, изчислено по реда на чл.7, ал.2, т.4 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, възлиза на 1 231,46 лева. За две инстанции – на 2 463 лева. Следователно, възнаграждение в размер на 6 800 лева за две съдебни инстанции се явява действително прекомерно. Съдът намира обаче, че с оглед на фактическата и правна сложност на спора, на обема на осъществената защита, възнаграждението не следва да бъде редуцирано до минимума, а до 4 000 лева – за СГС и за първото разглеждане на делото от САС.

За първото разглеждане пред САС ишците са заплатили 467 лева държавна такса.

За производството пред ВКС ишците са заплатили общо 495,88 лева държавна такса и 830 лева адвокатско възнаграждение.

За процесуално представителство при второто разглеждане на делото от САС ищите са заплатили 1 200 лева адвокатско възнаграждение.

Описаните по-горе разноси, направени от ищите, възлизат на общо 7 957,88 лева. Тъй като искът им е неоснователен за разликата над 23 293,94 лева до претендираните 23 381,95 лева, в полза на О.Б., А.Б. и С.Б. следва да бъдат присъдени 7 940 лева разноси.

Воден от горното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решението на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 9-ти състав постановено на 08.05.2018 г. по гр. дело № 12 641/2016 г. В ЧАСТТА, с която искът на О. А. Б., А. О. Б. и С. О. Б. е отхвърлен за сумата 23 293,94 лева /двадесет и три хиляди, двеста деветдесет и три лева и 94 ст./ И ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА:

ОСЪЖДА „ФИ ХЕЛТ ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД с ЕИК 200103397, със седалище и адрес на управление гр. София, район „Студентски“, ул. „Проф. Алксандър Фол“ № 2, вх.Б да заплати на „ПЪРВА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА“ АД с ЕИК 831094393 сумата **23 293,94 лева** /двадесет и три хиляди, двеста деветдесет и три лева и 94 ст./, представляваща застрахователна сума по договор за групова застраховка „Живот“ във връзка с настъпило застрахователно събитие – смъртта на кредитополучателя А. С. Б. с ЕГН *****, починала на 29.12.2015 г. и на основание чл.134 от ЗЗД във връзка с чл.199а от КЗ /отм./

ОТМЕНЯ решението на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 9-ти състав постановено на 08.05.2018 г. по гр. дело № 12 641/2016 г. В ЧАСТТА, с която О. А. Б., А. О. Б. и С. О. Б. са осъдени да заплатят на „ФИ ХЕЛТ ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД разноси за производството пред СГС в размер на 1 976 /хиляда деветстотин седемдесет и шест/ лева.

ПОТВЪРЖДАВА решението на Софийския градски съд в останалата му обжалвана част.

ОСЪЖДА „ФИ ХЕЛТ ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД с ЕИК 200103397, със седалище и адрес на управление гр. София, район „Студентски“, ул. „Проф. Алксандър Фол“ № 2, вх.Б да заплати общо на О. А. Б. с ЕГН *****, на А. О. Б. с ЕГН ***** и на

С. О. Б. с ЕГН ***** – тримата със съдебен адрес адв. М. Т. –гр. София, бул. „Патриарх Евтимий“ № 52 направените по делото разноси в размер на **7 940** /седем хиляди, деветстотин и четиридесет/ лева.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България в едномесечен срок от връчването му, при спазване на изискванията на чл.280 и чл.284 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____